

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben háshos horóva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétbe és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kérésre visszajár
 vagy megírására nem vállalkozik.

Előzetesek és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Lukács — homo regius.

A válság ügye az utolsó fordulóhoz jutott. A király vasárnap Lukácsot megbizta mint homo regius a tárgyalások további vezetésével. Utasítása úgy szól, hogy első sorban a többségi párttal álljon szóba s tegyen egy utolsó kísérletet alkotmányos és parlamentáris kibontakozásra. Ugy sejtetik, hogy valamelyes nemzeti engedményt is hozott, de hogy miféle formulából áll ez? — még titkot képez.

A belügyi tárcát átengedik most már Bécsben a függetlenségi pártnak, de miniszterelnökét és a pénzügyminiszterét nem

A A válság újabb fordulatáról tudósításaink a következők:

A megbízatás.

Lukács László tegnap kora reggeltől kezdve a szállóban dolgozott. A délelőtti folyamán Budapestre számos táviratot kapott és ő maga is küldött el táviratokat. Délután Lukács László audiencián jelent meg a király előtt.

Őfelsége ez alkalommal közölte Lukács Lászlóval királyi elhatározását, melynek értelmében Lukács László mint *homo regius* folytasson Budapesten tárgyalásokat a válság mielőbbi megoldása érdekében. A kihallgatás további folyamán ama keret megálapítása ment végbe, melyen belül Lukács Lászlónak hivata-

los tárgyalásait folytatni kell. Lukács László kihallgatása majdnem 1 és fél óra hosszat tartott. Négy óra után néhány perccel Lukács László visszatért szállóbeli lakására, ahol a magyar és osztrák sajtó több képviselője előtt kihallgatásáról a következőket mondotta:

— Őfelsége volt kegyes megbízni az-
 azzal, hogy most már hivatalosan, mint *homo regius* folytassam a tárgyalásokat a függetlenségi és negyvennyolcas pártal. Ma este visszautazom Budapestre, ahol igyekezni fogok a tárgyalások folyamán megegyezést létesíteni.

Arra az esetre, ha a függetlenségi párttal teendő utolsó kísérlet még sem vezetne sikerrel Lukács már szombaton és vasárnap tett javaslata értelmében kapott utasításokat. Pár nap múlva el fog dölni, hogy az első esetre, vagy pedig az utóbbi esetre kapott utasításokkal kell-e tényleg élnie.

Mi van Lukács tarsolyában.

Lukács László tarsolyában többféle utasítás van. A korona messzemenő fölhatalmazásokkal látta el Lukács Lászlót, mert az idő rövidsége miatt minden újabb audienciával és újabb utazással járó idővesztést el akarnak kerülni. Megjegyzendő, hogy őfelsége legalább még egy héttig marad Bécsben s ha kell meg is hosszabbítja bécsi időzését. A jövő hétfőn június 5-én a király a Tauern vasut megnyitására utazik, a honnan mai terve szerint Ischibe menne nyári pihenőre. De ha szüksé-

ges, a felség visszajön ismét Bécsbe. Tehát teljes nyolc napi idő van a budapesti tárgyalásokra.

Lukács megbízása egyelőre arra szól, hogy a függetlenségi párttal tárgyaljon abban az irányban a mely irányban a tárgyalásokat a múlt héten megkezdte. A korona tehát úgy vélekedik, hogy a függetlenségi párttal való kísérlet még nem szabad teljesen meghiusultnak tekinteni. Ez a fölfogás valószínűleg abból a föltevésből indult ki, helyesebben ama jelentésekben gyökeredzik, a melyek szerint ha kedvező föltételeket kínálnak a függetlenségi pártnak a kormányra jutásra, a Justh-csoport kap az ajánlaton és betolyásával legyőz minden belső és külső akadályt. Jól tudják Bécsben, hogy Kossuth kényes helyzetben van, mert a régi szabadelvűekkel való együttműködését rossz néven vehetik neki eddigi fejtársai, az alkotmánypárt és a néppárt. Remélik azonban egyrészt, hogy Kossuth a Justh-csoport tagjainak nem fog tudni ellentálni, másrészt, hogy a tárgyalások alatt megtalálják a módját annak, hogy az alkotmánypárt és a néppárt valóságos akadályokat a Lukács-féle terv megvalósítása elébe ne gördíthessen. Éppen ezért Lukács László eddig tett ajánlatain kívül újabb engedményekre van fölhatalmazva. Ezek az engedmények nem nagyok, de ha kívánják, a nyilvánosság és a választóközönység számára oly formában tüntethetők föl, mintha valóban nagy vívmányok volnának. A

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Nagyvárad, Szent László nyugvóhelye.

E díszteremben Bihari Sándornak Nagyvárad és Biharmegye egyik nagy szülöttének, e város és megye festőművészei közül a legjelesebbnek, legnagyobb alkotása előtt állunk. — Tudjuk, hogy Nagyvárad városa festette azt meg Magyarország ezredéves fennállásának öröme s e képen meg akarta örökíteni azt is, a mivel Nagyvárad városa az ezredéves fennálláshoz hozzájárult.

Megvallom, hogy 1893-ban, vagy 1894-ben, midőn Nagyvárad városa azon nagy, de nemes áldozatra, hogy egy képért 24 ezer koronát fizessen, elhatározta magát, én e képet nem ilyennek képzeltem. Mint a biharmegyei és nagyvárad történelmi egylet titkára dolgoztam ki azon javaslatot, hogy a város Zsigmond magyar és Jagyelló Ulászló lengyel királyok váradai találkozását festesse meg. De én azt úgy gondoltam, hogy egyuttal a régi, fényes várad vár is megelevenedjék szemünk előtt; azt re-

méltem, hogy a festőművész majd a kép háttérében szemünk elé állítja a régi, négy tornyos, messze kimagasló csucsíves székesegyházat az ő pompás homlokzatával, hatalmas kapuival, úgy a mint arról a régi képek és a ma is meglevő töredékek fogalmat nyujtanak. Forró óhajom volt, hogy közepén fesse meg legalább nagyjából azt a nagyszerű művet, a melynél nagyobb, szebb, művészibb alkotás a középkorban Magyarországon nem volt, Szent Lászlónak 1390. május 20-án felállított lovas-szobrát. — Erről énekelte a Mátyás-korabeli magyar:

Képed feltétetek magas kőszálla
 Fénylik mint a nap, sajoj mint az arany
 Nem elégszik senki te read nézni!

A nagyfényben ragyogó, aranyos lovagszobor előtt szerettem volna látni a két király találkozását, cimerez főurak, színes seregétől körülvéve.

Ámde a művész, a ki lelkiileg rég a keresztény kath. egyházhoz tartozott, bár külsőleg csak élte utolsó napjaiban vétette fel ma-

gát annak tagjai közé, mást határozott. Az ő lelke megsejtette, hogy e találkozásnak igazi oka nem a fényes templom, nem az aranytól ragyogó szobor vala, hanem a székesegyház belsejében egy sir, Szent László nyugvóhelye.

Nem a kiáltó, szemképrázatos színeket vette tehát elé, hanem a középkori templom félhomályához illő szelid színeket, az egykori székesegyház belsejét tárta azokkal elénk és oda Szent László nagyváradai sirja elé festette azon történelmi jelenetet, midőn Zsigmond király 1412 április 21-én fogadja a lengyelek erőskező, nagyhatalmu királyát Jagyelló Ulászlót.

Mi, a kiket századok választanak el ez eseménytől, a kiket egész más kultúrdíj összekötések és változások izgatnak, nem is képzeljük, micsoda roppant hatású, századokra szóló dolog volt e találkozás és az annak kapcsán keletkezett teljes kibékülés. Tudjuk ugyan, hogy Nagy Lajos egyesítette hazánkkal Lengyelországot és elérte, hogy költsi nagytással lehetett mondani:

Magyar tenger vizében hunyt el
 Észak, kelet és dél hulló csillaga!

1000 „PANAMA“ Reichard
 = kalap érkezett =
 áruházába, melyek a mai naptól kezdve kiárusítatnak.

mi a tárcák betöltését illeti, Justh kívánsága az volt, hogy a belügyi tárcát a függetlenségi párt kapja meg. Itt Bécsben nem tulajdonítanak fontosságot ennek a kívánságnak, mert választás esetén a belügyminiszter csak úgy gyakorolhatja hatalmát a kellő terjedelemben, ha a minisztérium többi tagja ebben támogatja. De a kormány többségének akaratával és irányával szemben a belügyminiszter úgy sem tehet semmit. Másrészt hír szerint a bankkérdésben esetleg bizonyos kormány nyilatkozat tételéhez is hozzájárul a király. A miniszterelnökséget és a pénzügyi tárcát a király bizalmi embereinek kívánja fenntartani s e tekintetben hivatkozik arra az eljárásra, amelyet Tisza Kálmánnal szemben követelt, hogy Wenkheim Béla báró legyen a miniszterelnök és Tisza Kálmán csak akkor kapta meg a miniszterelnökséget, a mikor már ő is, a pártja is kivitték a király teljes bizalmát.

Az utolsó kísérlet.

A Neue Freie Presse jelenti: Lukács László ma reggel Budapestre érkezett és azonnal megkezdte tárgyalásait a függetlenségi párt vezető politikusaival. Lukács környezetéből kiszivárgó hírek szerint Lukács László a politikusok előtt, a kikkel érintkezésbe lép, rá fog mutatni arra, hogy a király az alkotmányosság és a parlamentarizmus követelményeinek a legmesszebbmenő mértékben eleget tesz, a midőn még egy utolsó kísérletet tett arra, hogy a képviselőház többségéből kormányt alakítson. Most tehát a függetlenségi párt feladata, hogy a maga részéről is, előzékenységet tanúsítson hogy a békes megoldás a mostani képviselőház keretében lehetővé váljék. Lukács László környezetének véleménye szerint a függetlenségi párt figyelmét föl fogja hívni a király elhatározásának rendkívüli fontosságára és jelezni fogja, hogy ezzel az elhatározással a függetlenségi párt számára új és messze kiható perspektíva nyílik meg, ha a párt eanek a his-

tóriai pillanatnak jelentőségét teljes egészében föl fogja és a maga javára hasznosítja. Lukács László egy lépéssel tovább is fog menni és legalább jelezni fogja, hogy abban az esetben, ha a függetlenségi párt javaslatait nem fogadná el, a függetlenségi párt nézve kedvező politikai konstelláció többé nem fog beállni és hogy a válság megoldása ez esetben a függetlenségi párt ellenére fog megtörténni. Ilyen körülmények között tehát be kell várni, hogy vajjon a függetlenségi párt hajlandó lesz-e Lukács missziójának utjából azokat az akadályokat elhárítani, a melyek a legutóbb Lukács László tárgyalásainak eredményét megghiúsították.

Kossuth és Justh a királynál.

Mint a »Budapesti Tudósító« illetékes helyen értesül, Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszternek, a függetlenségi párt vezérének a királynál való kihallgatása késedelmet szenvedett; a kihallgatás alkalmasint későbbi időpontban fog lefolyni. Kossuth Ferencen kívül Justh Gyulának, a képviselőház elnökének is alkalma lesz, hogy őfelségénél kihallgatáson jelenjék meg.

Apponyi Kossuthnál.

Gróf Apponyi Albert kultuszminiszter ma délben fölkereste Kossuth Ferencet a kereskedelemügyi minisztériumban. A két államférfiú közel egy óra hosszat tanácskozott egymással. Kossuthnál ezenkívül több képviselő is járt.

Kossuth és Lukács tárgyalása.

Lukács László a homo regius 1 órakor a kereskedelemügyi minisztériumba érkezett és ott felkereste Kossuth Ferencet. Lukács egynegyed óráig maradt Kossuthnál, akitől mikor eltávozott a reávarakozó újságíróknak a következőket mondta:

— Mindössze annak a bejelentésére

szoritkoztam, hogy a királytól megbízást kaptam arra, hogy tárgyaljak a függetlenségi párttal. Egyébként megállapodtunk, hogy ma délután fél három órakor kezdjük meg a tárgyalásokat.

Lukács távozása után a Kossuth környezetében lévő képviselők igen reménytelennek mondták a helyzetet. E ek véleménye szerint Kossuth egyáltalán nem hajlandó Lukácscsal az általa készített javaslat alapján tárgyalni.

Délután háromnegyed két órakor távozott el Kossuth a kereskedelemügyi minisztériumból és csak háromnegyed 3 órakor tért oda vissza. Lukács már várt a miniszterre. Kossuth megérkezéséig Lukács Ugron Gáborral és Gál Sándorral beszélgetett. Kossuth megérkezése után megkezdődött a tárgyalás, mely három óráig tartott,

Kossuth és Lukács közli, tárgyalásról egyáltalán nem lehet tudni semmit. Holnap az intéző-bizottság ülésén azonban minden nyilvánosságra kerül, mert Kossuth informálni fogja a vezető férfiakat a tárgyalás eredményéről.

Az esti lapok határozottan megvannak győződve róla, hogy Lukács missziója teljesen kárba vészett. Igaz ugyan, hogy Lukács a banksoporttal megegyezésre tudott jutni, azonban a függetlenségi párt, de Kossuth Ferenc egyáltalán nem lesznek abban a helyzetben, hogy Lukács elvei szerint belemenjenek a kibontakozásba.

Lukács a kibontakozási tervet állítólag írásban adta át Kossuthnak és Kossuth már a tárgyalások végén megadta Lukácsnak a tagadó választ.

A főispánok lemondása.

A tegnapi napig 40 főispán adta be lemondását. Az eddig lemondott főispánok

De azt már kevesen tudják, hogy ez egyesítés nyomán éles érdekellentétek, mérges viták és gyűlölködő viszályok támadtak a magyar és lengyel nemzet között, úgy hogy a 2 régi jóbarát majdnem összemerítte a fegyvert és egymás véérére szomjazott.

Nagy Lajos halála után a lengyelek külön királyt követeltek és szereztek maguknak Hedvig király leány személyében és annak örökségéül követelték Gács- és Lodomerországokat is, pedig azokat magyar fegyver hódította meg és az védelmezte meg még 1377 ben is a litvaiak támadásától. Hedvig az új lengyel környezetben mint aféle 14 éves könnyen befolyásolható leányka annyira elidegenedett hazánktól, hogy nemcsak ezen követeléseket támogatta, hanem még Moldva és Oláhország vajdái is a maga hatáskörébe akarta venni és így hazánkat a Fekete tengertől egészen elrekeszténi, sőt Mária halála után még egészen Magyarország kormányát is átvette volna, ha a magyarok ebbe beleegyeztek volna. Hedvig halála után az ő követeléseinek örököse férje, Jagyelló Ulászeló lón.

A régi ellentétek Magyar- és Lengyelország illetőleg Zsigmond magyar és Ulászeló lengyel királyok között teljes erővel törtek ki 1410 ben, még pedig fölig-neddig szerencsére, nem egyenesen Magyarország támogatása, hanem a német lovagok kapzsisága miatt. Ezek örökösen terjeszkedni akartak a Keleti tenger partjain a lengyelek és a litvaiak rovására s azért folytonos viszály és háború volt közöttük. A német lovagok Zsigmondnál kerestek segítséget s mivel tudták, hogy Zsigmondnak pénze nincs (s nem is volt), a háborúra pedig már akkoriban sok pénz kellett, 40 000 forintot adták neki s azonkívül is rendkívüli kiadásait megtérítették volna.

Zsigmond először csak tárgyalásokkal, felvilágosítással és kölcsönös engedékenységgel akart békét teremteni a lengyelek és a német lovagok közt, de a lengyel király türelmének fonala elszakadt s 1410. nyarán valóban háborút üzent a német lovagoknak. Erre a szövetség értelmében Zsigmond kénytelen volt szintén hadat indítani a lengyelek ellen. Sübot a volt l nyelvt állította a nagyobbbrészt németekből és csehekéből álló zsoldos serege élére, a magya-

rok közül csak egy pár felvidéki főúr küldte el katonáit. Ezek először betörték ugyan Lengyelországba és ostrom alá vették Szandecz várát, de csakhamar megjelentek a lengyelek és visszazűzték Zsigmond seregeit egész Bártfáig, sőt már a várost is körülzárták és ostromolni akarták.

Magyarország tehát, bár a magyar nemzet fiait váltig ellenezték, hosszantartó háború küszöbén állott, legrégibb, leghivebb barátjával Lengyelországgal. Szerencsére közbejött a Lengyel királynak a német lovagok felett kivított taunenbergi diadala. Jodok morva őrgrof halála és Zsigmondnak német királlyá való második, végérvényes megválasztása. Ez megújásította mind a német lovagokat, mind Zsigmond királyt és hajlandóvá tette őket a békekötésre. De aztán a béketárgyalások roppant vontatottak, mondhatni sikertelenek voltak mindkét részről. A magyar-lengyel határszélen előbb 1411 márcus 31 én, utóbb november 12 én találkoztak a magyar és lengyel főurak, hetekig tanácskoztak, de nem tudtak megegyezni. Végre Zsigmond valóban fényes követséget küldött a lengyel királyhoz s meghívta őt sze-

Figyelmes,
finom női
kiszolgálás

Hideg konyha

PAIZS BÉLA
A VILÁG KÖZEPÉHEZ
BETHLEN-UTCA vendéglője és
kert-helyisége

Köbányai sör. — Tisztán kezelt borok. — Családok részére külön lugasok.

Minden este
cigány
zene.

Kitűnő tekepálya.

Nagyvárad, hogy a város szent alapítójának a második szent magyar királynak emlékeztétét kegyelettel ápolni: hazafias kötelesség.

Az ünnep rendezésében a szereplőkön kívül nagy része volt *Beleznay* mellett dr. *Imrik* Gusztáv ügyvédnek, a kör titkárának, ki a rendezés technikai munkáját végezte.

Szent László ünnep Bikácson. Szent László király ünnepét kegyeletesen ülte meg a bikácsi hitközség, mint védőszentjének ünnepét. Már kora reggel körmenettel jöttek Görbed, Cséffa, Inánd, Less és Sályiból a hívek s tömegesen járultak a szentségekhez. A vidék intelligenciája is nagyszámmal vett részt a bucsu ünnepen. *Kovács* Benő sályi-i plébános tartotta az ünnepi szónoklatot, a misét pedig *Csicsay* Alajos a hitközség közkedvelt plébánosa tartotta. Délben a vendégszerető plébános házában gyűltek egybe a társaság.

Giraud Árpád Amerikában.

Hogy mennyire tud a magyar ember is alkalmazkodni a viszonyokhoz és hogy mennyire nemcsak a sarkantyú pengetést érti a magyarországi mi sem bizonyítja jobban a kivándoroltak ezreinek boldogulása. Egy két száz embernek lustasága és dologiszonya alapján levont amerikai konzekvencia tehát csöppet sem lehet irányadó.

Legujabb két nagyváradai emberről adnak hírt az amerikai tudósítók. Az egyik *Giraud* Árpád volt nagyváradai rendőralapítvány, aki egy ballépése miatt kénytelen volt Nagyváradról eltávozni és idegenben keresni megélhetési forrást. *Giraud* Árpád Nagyváradról oly gyorsan és nyomtalanul ment el, hogy még legjobb barátai sem tudták, hogy hova ment. Eltávazása után néhány hónappal az a hír volt elterjedve *Giraud*-ról, hogy *Sveicba* ment.

A fegyelmi vizsgálat során a részére szóló, kézbesíteni való irományokat is *Sveicba* küldte, a hatóság, a honnan azonban visszaérkezett mert ott *Giraud* már ismeretlen volt. Ettől az időtől kezdve *Giraud*-nak ismét nyoma veszett. Most jön ismét hír róla. *Giraud* írt egy nagyváradai barátjának, akivel sok zajos éjszakát átélt.

A levél Amerikából jön. *Giraud* elmondja hogy az új világban a legkomolyabban fogott hozzá a munkához. New-Yorkba ment és ott a foglalkozások ezrei közül a soffőrséget választotta a megélhetési forrásul. Tudvalevő dolog, hogy ma az automobil korszakban a soffőröknek igen jó jövedelmük van és hogy munkájuk sem oly nehéz, mint más iparág.

Giraud Árpád Newyorkban az automobil-negyedben Columbus Circlen tartózkodik és ott egy automobil gyárban dolgozik. Még most a motorrészeket tanulmányozza és azokkal tanul megbánni. E tanulása közben a közelmúltban egy nagy motorrész kezére esett és a bal keze ujjait összezúzta, amit azonban már begyógyítottak.

Giraud bírja a francia és német nyelvet is, és most tanulja az angol nyelvet. Tekintve *Giraud* szinpatikus megjelenését és intelligenciáját, nincs kizárva, hogy mint valamelyik milliomos soffőrje fogja megalapítani a szerencséséjét; de ha csak szimpla soffőrnek is marad meg *Giraud*, mint írja, akkor sem cserélné fel jövedelmét az elhagyott alkapitányi állásával.

Giraud Árpád nem egyedül áll már a nagyváradai emberekből lett soffőrök között. Ugyanis *Répássy* Mihály aki a Magyar Banknak volt inkassálója szintén Amerikában van

és mint tanult soffőr egy milliomosnál van. *Répássy* kezdő fizetése havi száz dollár és teljes ellátás, míg idehaza teljes havi jövedelme 33 forint volt.

UJDONSÁGOK.

Kérjük igen tisztelt vidéki olvasóinkat, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében e miatt akadály történjen.

A Tiszántúl naptára.

Az új negyedév kezdetén ismét kopogtatunk a közönség, a keresztény magyar családok ajtaján.

A keresztény, független Magyarország lobogója alá hívjuk Biharmegye és Nagyvárad s a váradai egyházmegye közönségét. Erős keresztény közvéleményt erős keresztény sajtó nélkül képzelnünk sem lehet; hogy milyen erősek vagyunk, annak a sajtónk a fokmérője.

Magunkat erősítjük, ha sajtónkat támogatjuk.

A keresztény magyar állam megerősítésért emelünk tehát szót, mikor kérjük a Tiszántúl támogatását, szóval és tettel. Inkább tettel, mint szóval; mert az ujság csak akkor életképes, ha előfizetői a legbuzgóbb munkatársai, terjesztői. Baráti, ismerős körökben ezer és ezer alkalom nyílik rá.

Mindazok az előfizetők, a kik az előfizetési díjakat pontosan beküldik, újévkor díjtanul megkapják a

Tiszántúl naptárát.

Új előfizetőink is, a kik július 1-től előfizetnek és hátralékban nem maradnak, megkapják a díszesen kiállított naptárt.

Lapunk előfizetési árai az ujság homlokán olvashatók.

* Péter és Pál napja. A keresztény világ ma ünnepli Péter és Pál apostolok napját. A templomokban a szokásos időkben ünnepélyes istentiszteletek lesznek. Jelentőségteljes nap ez a gazdák előtt, mert rendes körülmények között az aratás megkezdését jelenti. Ez évben azonban valamivel később lesz az aratás kezdete, mert a késői tavasz az abnormis időjárás miatt még nem érett be az élet: a gabona. Másik jelentősége e napnak a Te Deum és bizonyítványosztás az iskolában.

* Rendkívüli megyei közgyűlés. A miniszterileg redukált megyei közszükségleti költségvetés tárgyában a megye július 12-én rendkívüli közgyűlést tart.

* Köszönet a meghívásért. Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága a magyarországi középiskolai tanárok orsz. egyesületét meghívta, hogy az 1910. évben itt tartsák kongresszusukat. Az egyesület elnöke *Négyesy* László egyet. tanár és főtitkára dr. *Szekely* István egyet. tanár köszönő levelet küldtek Nagyvárad városához.

* Új ügyvéd. A nagyváradai ügyvédi kamara *Hadházy* Kálmánt, nagyszalonta székhelylyel az ügyvedek névjegyzékébe felvette.

* Ki vesztette el. A kath. kör által vasárnap a városháza dísztermében tartott Szent László ünnepélyen valamelyik jelenlevő hölgy elvesztett egy kis barna ridikült, egy névvel ellátott zsebkendővel és némi pénzzel. A tulaj-

donos a városházán Csete Lajos szolgánál az elvesztett ridikült átveheti.

* Új krajcáros napilap. Nagyvárad város közönségének az a része, melynek nincs módjában járni a nagyobb napi lapokat, már régen érzi hiányát egy komoly krajcáros napilapnak. Pár héttel ezelőtt megjelent városunkban egy krajcáros lap az »Uj Hírek«. A lap megjelenése kezdetben úgy volt tervezve, hogy csk minden vásár- és ünnepnap után jelenik meg. A közönség kívánságára azonban mátol kezdve mindennap délután 2 órakor meg fog jelenni a lap. Az »Uj Hírek«, mely teljesen különálló lapunktól, az eddigi számok után következtetve élénken és ami fő tárgyilagosan fogja tárgyalni a napi eseményeket. Az új lap nem ollózott dolgok közlésére fog szoritkozni, hanem az aktuális és helyi érdekű közlegényekkel fogja kielégíteni a közönség igényeit. A lap a »Szent László« nyomdában készül.

* Virághullás. Dr. *Máthé* György járásbíró és családját mély gyász sujtotta, alig tíz éves kis Nusika leánykájuk halálával. A drága kis halottat tegnap, hétfőn délután 3 órakor temették, az ösmerősök nagy részvéte mellett.

* Megtakarítja a fürdőzéseköltségeit, aki Biharvármegye legkellemesebb és legolcsóbb nyaralóhelyén a révi Zichy barlanghoz kimegy. E gyönyörű természeti szépségekkel megáldott helyen most nyílt meg a kényelmes, mode u 16 szobás »Luiza«-szálloda, ahol olcsó áron kitűnő ellátás kapható. Remek kirándulóhelyek, a Sebes-Körözs partján készített jó karban tartott turista utak, külön vasutiállomás és egészségös, ózondus levegő teszik ezt a kirándulóhelyet oly kellemessé, hogy aki egyszer megismeri, ide mindig visszavágyik. Kitűnő ellátásról a nagyváradai közönség előtt jól ismert Grósz József vendéglős gondoskodik, aki kizárólag az uradalom tisztán kezelt körözsölgyi borait méri ki.

* Új szemégyűjtő taligák az utcákon. Kalló István műszaki irodája (Or-utca 6.) a Nemz. Találmányokat Értékesítő Vállalatképviseletében új rendszerű szemégyűjtő taligákat bocsájított ki-próbálás végett a város rendelkezésére. Az új taligákkal, melyeket úgy az ország, mint a külföld sok városban bevezettek, elkerülhető a szemétpapáron hordozása a járókelők között. A város józslésű közönsége örömmel tapasztalja, hogy az új kocsi a még gyakorlatlan emberek kezelésében is elviselhetővé teszik az utca levegőjére egészségtelen piszkos anyagok elhordását.

* Magyar Bohémvilág. Szerkeszti: Szerdahelyi Sándor. Írókról, ujságírókról, színészekről, poétákról, zenészekről, festőkről, szobrászokról stb. Bér, Honti, Pogány, Sarkadi stb. rajzaival 8 korona helyett csak 3 korona a Benkő antiquariumban.

* Nemzeti kert. *Kecksméthy* István kert utcai »Nemzeti-szálloda« kerthelyiségében minden este belépődij nélkül mozgólánykép előadás tartatik. A mai műsor a következő: Tengeri ütközet (szenzációs). A másoló bosszuja (szenzációs bohózat). Anyátlanul (dráma). Visszaemlékezés a kandalló mellett. Keresd meg kenyeredet. Nelly a szép szobaleány.

* Tündérváros Nagyváradon. Mert csakugyan tündérvárosnak lehet nevezni *Paiss Béla* vendéglős kertjét, — a melyet a »Világközepéhez« címez és a Bethlen utcában van. Vannak ott gyönyörű szőlőlugasok — családok és magán társaságok részére — téli és nyári kuglizó, rossz idő esetén fényes fedett helyiség.

* Az Európa-szállodában minden délután 4 órától zene, melyet *Ponta* Kálmán jó szolista kitűnő zenekara szolgált. Ugyanott elsőrangú mozgólánykép előadás van minden este, belépődij nélkül. mai műsor a következő: A lelkifurdalás (dráma). Az ügyetlen bűvész (kacagtató). Nőcsábító cigányprimás (dráma). Ruhamosás hajdan és most (tanulási-

gos, színes). Az életmentő Fetisch (mese). Olimpiai játékok Párisban (sport, színes) 500 méter. A sztrájkőrő (nevetető). Ónagysága férjét várja (komikus, színes).

x **Megszűnt a drágaság.** Nagy a panasza városszerte, hogy nagy a drágaság, kevés a jövedelem. És mégis, hogy van az, hogy a hölgyek drága ruhákban, az urak panamakalapban, a gyermekek finom cipőkben járnak? A válasz nyílt titok — erről beszél Nagyvárad és Bihar megye apraja és nagyja. Csillér Imre nagyáruházában minden divatos, finom és olcsó.

x **Hegyi üdülőhely Nagyváradon.** A nagyvárad közönség bár nem szűkölködik a nyári helyiségekben, mégis örömmel üdvözlö az ismert »Karger« féle vendéglő kerthelyiségeinek megnyitását. Uj a bérlő is és ezuttal szakember Lobermayer Ferenc áll az üzlet élén. Aki ismeri ezt a maga nemében párhuzamos gyönyörű kerthelyiséget a hegy tövében, hol a legforróbb nyárban is hűs a levegő annak felesleges dicsérni, aki pedig nem látta látogassa meg egyszer és állandó vendége lesz a vendéglőnek.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Kedd: Szerencse fia (Csortos Gyula vendégfellépte.)

Szerda: Gretchen (Csortos Gyula vendégfellépte.)

Csütörtök: Jókendű paraszt.

Péntek: Atalanta.

Szombat: János vitéz.

Forradalmi nász.

— Csortos Gyula vendégjátéka. —

Szojer Ilonka után Csortos Gyula, a zene után a dráma. A budapesti legifjabb színész-nemzedék egyik legjobb tehetségét, Csortos Gyulát vendégszerepeltette tegnap Erdélyi Miklós.

Csortos Gyula sokkal nagyobb közönséget érdemelt volna. Színpadi megjelenése, eredeti kiejtése, kellemes organuma és igen jó előadó képessége egyik legjobb színészünké teszik. Van ereje, tud színeznit, de mindig a modern színjátszás követelményeinek megfelelően, természetesen, pöz nélkül. Mintája lehet a modern szavalásnak a III. felvonás forradalmi víziója. Hogy E. Kovács Mariska mindenben kitűnő partnere volt, azt külön kiemelni nem kell. *Sik Rezső, Szarvasi, Kassai, Hevesi* Mariska jeles alakításai is régi kedves ismerőseink. Uj volt *Gózon* de Tressai lesja; inkább gyermeket játszott, mint férfit s ezért sem az I. felvonásbeli önérzetes fellépés, sem a II. felvonásbeli gyávaság nem kellett semmi hatást. Vagy a szerep volt Gózonnak nagyon öreg, vagy ő a szerephez igen fiatal. Az ambíciót, készütséget azonban elismerték.

A császár katonái.

Földes Imre szépen megírt, drámai hatású, de nagyon kiélezett tendenciájú, tulzó katonai-ellenes darabja, a Császár katonái került tegnap színpadra. Az előadást Csortos Gyula vendégfellépte tette érdekessé, a ki ezuttal is kiváló tehetségű művésznek bizonyult, a ki kétszerezsen rokonszenvenessé tette előttünk Joász főhadnagy költött alakját. Szilatey kapitány hasonlóképpen valószínűtlen szerepét Kassay játszotta elyső, igen katonásan s helyenkint igaz sikerrel. A többi szereplők a régiak voltak, kíváncsian várjuk, Szarvasi mikor fogja a szerepében előforduló négy német szót megtanulni. Losonczy és Rajcsányi epizód szerepeikben nagy tetszést arattak.

IRODALOM.

A Szigligeti-Társaság közgyűlése.

Nagyvárad irodalmi társulatának vasárnapi közgyűlés jelentékeny részben Rádl Ödön ünneplésének szentelve: a Társaságnak igazi lelke az elnök s az ő fiatalos lelkesedése ad példát másoknak is.

Rádl Ödön elnök az ülést megnyitván a főtitkári jelentés következett majd általános figyelem közt kért szót dr. Várady Zsigmond. A főtitkári jelentéshez szóva, megemlékezik az elnököt ért királyi kitüntetéséről.

Rádl Ödönben a királyi kegy a legéremesebbet választotta ki. Indítványozza, hogy a Társaság e fölötti örömét jegyzőkönyvileg fejezze ki s kérje az elnököt vezesse ezt a mi kis társaságunkat tovább is.

Rádl Ödön az üdvözlő beszédre meghatva válaszolt:

A királyi kitüntetésben annak örvendtem — ugymond — hogy a kormányzati tényezők kezdik az irodalmat, a vidéki irodalmat is észrevenni a poitika eddigi kiváló zajossága mellett. Ismételten mély köszönetet mondok az üdvözlésért. A mai nap emlékéit élet-em egyik legszebb napjai gyanánt fogom megőrizni. (Éljenzés)

A zárszámadást és a költségvetést elfogadták.

A Szigligeti életrajz ügyében a pályázatot újra kiírják s a részleteket a választmányra bizzák.

Ezután az elnök bejelentette a tisztikar lemondását. Alig hangzott el a bejelentés, a közgyűlés közfelkiáltással ismét elnökké választotta Rádl Ödönt, aki megköszönte a bizalmat s ígérte, hogy a jövőben is egész lélekkel oda fog hatni, hogy a Társaság fokozott mértékben haladjon céljai felé.

Ezután egyhangulag megválasztották a tisztikart. Választmányt és bizottságokat a következők közül:

Elnök: Rádl Ödön; alelnök: dr. Imrik Péter, dr. Hoványi Géza, dr. Adorján Armin; Főtitkár: Sas Ede; titkárok: dr. Mészárosy Marcel, dr. Krüger Aladár; pénztáros: Láng József; ellenőr: Laszky Armin; ügyész: Böszörményi Géza; könyvtáros: Batory Ferenc.

Választmány: Huzella Gyuláné, dr. Szemelyi Kálmáné, dr. Gyémánt Jenőné, dr. Berkovits Ferenc, Csák Mété, Géczy Lajos, Hlatky Endre, dr. Hoványi Gyula, Mezey Mihály, Huzella Gyula, Sulyok István, dr. Várady Zsigmond, dr. Kecskeméti Lipót, Glac Antal, dr. Ágoston Péter, dr. Kurländer Ede, dr. Markus László, dr. Gyémánt Jenő, dr. Kiss Géza, dr. Adorján Emil, dr. Némethy Gyula, dr. Várnai Ferenc, Kozáry Gyula, Papp János, dr. Váradi Ödön.

Dr. Imrik Péter alelnök emelkedett ezután szólásra. Két tiszteletbeli tag megválasztását indítványozta: dr. Karácsonyi Jánosét és Mikszáth Kálmánét. Formás rövid beszédben mutatott rá arra az előkelő helyre, melyet ez a két jelesünk a magyar tudományban és irodalomban elfoglalt s indítványozta tiszteleti taggá való megválasztásukat. (Éljenzés)

Rádl Ödön az indítványt megtoldotta azal, hogy a Társaságtól most meválni készülő főtitkárunk, dr. Bodor Károly, veterán írónk is tiszteleti taggá választassék.

Az indítványok elfogadtatván, dr. Karácsonyi János, Mikszáth Kálmán és dr. Bodor Károly a Társaság tiszteleti tagjaivá megválasztottak. A jelenlévő dr. Bodor Károly meghatva mondott köszönetet megválasztásáért.

Dr. Váradi Ödön indítványt nyújtott be, hogy a Társaság Mikszáth ünneplésének szentelje egyik ülését. Az indítvány elfogadtatván, kiadatott a választmányának.

KÖZGAZDASÁG.

= **Uj gazdaseági tudósító.** A m. kir. földmivelésügyi miniszter Bihar vármegye székhelyi járására *Legény Iván* szentjobbi lakost a gazdasági tudósítói tisztel bizza meg.

Budapesti tőzsdetudósítások.

A gabonatőzside határidői.

Budapest, június 28.

— Délután 4 órakor. —

Buza május 1909. 50 kilogrammonként	14.35
Buza októberre	13.97
Buza ápr.	11.80
Rozs okt.	10.29
Zab májusra	—
Zab októberre	7.78
Tengeri máj. 1909	7.86
Tengeri jul.	8.05
Tengeri májusra 1910.	7.24

Értékdőzside.

— Délután 4 órakor. —

Osztrák hitelbank részvény	634.—
Osztrák magyar államvasuti részvény	736.75
Leszámitoló bank	482.—
Rimamurányi	572.—
Osztrák-m. államvasuti részv.	697.50
Közuti vasut	552.—
Városi villamos vasut	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értékdőzside 1909. június 28.

Magyar arany járadék 4 száz.	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	93.25
Magyar koronajáradék	82.75
Magyar földterment. kötvény 4. sz.	240.—
Horvát-szlavon földterment. kötvény	95.50
Osztrák járadék papírban	186.—
Osztrák járadék ezüstben	145.—
Osztrák járadék aranyban	97.25
Osztrák korona járadék	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	197.50
Magyar hitelbank-részvény	150.25
Osztrák hitelbank-részvény	730.—
Magyar hitelrészvény	748.—
London vista	631.50
Páris vista	689.50
20 frankos (Napoleonder)	19.02
Német birodalmi márka	117.56
20 márkás arany	23.51
Magyar nyerevény sorsjegy kölcsön	93.95
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	94.00

A szerkesztésért felelős

Dr. VUOSKICS GYULA.

NYILTTÉR.*

Nyilatkozat.

A »Nagyvárad« napilap f. hó 27-én megjelent számában a kőbányai Dréher sörgyárra vonatkozólag közzétett rosszakaratu és valószínűleg a konkurencia tisztességtelen része által sugalmazott hirre nézve egyszer és mindenkorra röviden csak azt jegyezzük meg: hogy valótlán az, hogy a kőbányai Dréher sefőzdében, a munkások figyelmetlensége, vagy rosszakarata következtében egy bizonyos mennyiségű sör elromlott és ennek dacára forgalomba hozatott volna.

Bognár és Szántó

mint a kőbányai Dréher sefőzde Bihar megyei képviselői

*) Az e rovat alatt közzétettért nem vállal felelősséget a Szerk.

Van szerencsém értesíteni az előkelő hölgyközönséget, hogy angol és francia

női divat termemben

a legújabb angol és francia modell és speciális szabás szerint készítek

modern princzesz-ruhákat

elismert szép **angol kosztümöket**, és **izléses toalett-ket** stb.

Nagy gond van fordítva arra, hogy az ideai **modern divattal haladva** a legkényesebb igényeknek is megfeleljek. Számtalan elismerés. Elvem: divatfejlesztés, szolid árak.

B. meghívásra elsőrendű divatlapokkal teszem tiszteletemet, esetleg vidékre is.

Számos pártfogást kérve,

mély tisztelettel:

VALENTIN J. női szabó

Ezredévi Emlék-tér 18. sz. a.

«Félreértések elkerülendők.»

Gyöngyvirág Fantasie.

Csodálatosan természetes virágillat, melynek parányi érintése által lehérneműn, keztűn, levélpapíron, ruhabélésen, haj vagy kézen, mivel szeszmentesen készül, elragadó finomságával kiváló tartósan használható, pecsétet nem hagy, csinos toronyalakú fadobozban

3 koronáért kizárólag

BERGER SÁNDOR

«Savoly» illatszertárában

Nagyvárad, Bémer-tér kapható.

Postai szétküldés naponta utánvétellel.

Telefon 667.

Telefon 667.

EUROPA

nagyszálloda

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Tulajdonos: Fülöp István.

Szigorúan szolid családi mulatóhely. Nagyvárad legszebb — vadregényes kertje a hegy tővében. Minden este elsőrangú mozgófénykép előadás. **Kizárólag saját szüretelésű borok.** Frissen csapolt kőbányai sör. Esténként cigány zene. Kifogástalan magyar konyha. Polgári árak.

Hirdetések

felvétetnek
a kiadóhivatalban.

Tisztelettel hozom a nagyérdemű helybeli és vidéki közönség becses tudomására, hogy

Nagyváradon, a Rákóczi-ut 3. sz. a.

Weinstock-féle óra, látszer és
:: fényképező cikkek üzletet ::

átvettem, melyben ezen áruk nagy választékát raktáron tartom és azokat jóállás mellett pontosan javítom. Főörekvém, hogy a mélyen tisztelt közönség bizalmát kiérdemeljem, miért is becses pártfogást kérve vagyok mély tisztelettel

P E T R I Á R P Á D

órásmester, látszerész és műszerész.
«KODAK» gépek és filmek kizárólagos raktára Nagyvárad és Bihar-megye részére.

Új üveges üzlet.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy Nagyváradon Hant Frigyes cégnél **11 évi prakszóm után** után épület-üvegezési és képkeretezési üzletemet **Olaszi, Szt. János u. 2. Grám-házban**

megnyitottam.

Fő törekvém, hogy a n. é. közönséget tartós munkámmal és szolid kiszolgálással megnyerjem. — Épület üvegezést és képkeretezést a legnagyobb pontossággal teljesítem, üveg porcelán, konyha edényeket jutányos árában szolgállok. A n. é. közönség pártfogását kérve mély tisztelettel:

Dobó (Duhopolszky) Alajos.

A »Nagyvárad: Első Kölesönző és Takarékszövetkezet« t. évi július hó 1-én, Nagyváradon a Bémer-téri Foyvár ház első emeletén megkezdte működését és megnyitja az **első 3 és 6 éves évtársulatait.** Alulírott igazgatóság felhívja a város és vármegye közönségét a szövetkezet kötelekbe való belépésre.

A Nagyvárad: Első Kölesönző és Takarékszövetkezetbe beléphet mindenki, a ki magát heti 1 koronás törzsbetét fizetésére kötelezi. Minden tag több törzsbetétet is jegyezhet.

Befizetések a szövetkezet helviségében eszközöndők. Vidékiek a befizetésre postai csekklepot kapnak. A »Nagyvárad: Első Kölesönző és T. szövetkezet« tagjainak heti befizetéseikkel kamatozó tőkét gyűjt tagjainak, a belépéskor előnyös kölcsönöket nyújt, és pedig előleg kölcsönöket kezesség nélkül, kezesség mellett kötelezvény vagy váltóra, ingatlanokra betáblázás mellett előleget ad értékpapírokra. Ezen kölcsönök és előlegek a heti befizetésekkel, melyek a befizetőnek kamatoznak, fizethetők vissza a 3 vagy 6 év időtartam alatt. Minden tag a belépéskor annyi kölcsön felvételére van jogosítva, a mely össz eget törzsbetétéivel befizetni kötelezett. Egy törzsbetét 3 év alatt 150 kor, 6 év alatt 300 kor. hitelre jogosít. A befizetett törzsbetétek részesednek a szövetkezet tiszta jövedelmében. Beiratkozások alantírt igazgatósági tagoknál már most is, július 1-től pedig a »Nagyvárad: első Kölesönző és Takarékszövetkezet« Bémer téri helyiségében tejesíthetők.

A Z I G A Z G A T Ó S Á G:

Lukács Ödön
Nagyvárad városi tanácsos, alelnök.

Aufricht Mór

termény kereskedő.

Blayer Lajos

földbirtokos, (P.-Pernyes.)

Barta Béla

a Bihar-Szilágyi olajipar r. t. igazg.

Dr. Fássy Lajos

Biharvármegye tiszti ügyésze.

Száhlender Károly

nagybirtokos, elnök.

Dr. Grösz Menyhért

kir. törvénytudó orvos.

Lichtmann Menyhért

birtokos (Monos-Petri.)

Dr. Mártonffy Marczel

kir. jogakadémiai tanár.

Dr. Pácz Sándor

prem. kanonok, gimn. tanár.

Dr. Popper Akos

a Központi Takarékp. igazgatója.

Dr. Halász Márton

ügyvéd, jogtanácsos.

Dr. Sarkadi Lajos

ker. és iparkamarai titkár, alelnök.

Dr. Rezső Mór

ügyvéd.

Szmazsenka Ernő

vasúti igazgató.

Dr. Thury László

Nagyv. város tiszti főügyésze.

Dr. Várnai Ferenc

ügyvéd.

Kalap virágok

a legfinomabb kivitelben, valódi francia rózsák a legszebb színekben, valamint präparált pálmák, disznővények és menyasszonyi koszorúk **mélyen leszállított árban** kaphatók **Kapucinus-utca 5. sz. alatt.** Régi virágok festését és frissítését jutányos áron eszközözi: **REICH**
:: **IRMA**, művirágkészítő. ::

FORMENTHOL

Kéz- és lábizzadás ellen

a legjobb szer

Hűst!

Szagtalanít!

Ara 80 fillér.

Kapható az »ARANYAS« gyógyszertárban
Nagyvárad, Szent László-tér.

SPRINGER és JANOWSKY

mindennemű díszítő és butorra való
:: paszományok készítői ::

Fővárosi izlés! Olcsó árak!

Moderne munka!

!! !Költségvetések díjtalanul! !!

Nagyvárad, Teleky-utca 11. sz.

ALAPITTATOTT 1895-BEN.

DEO ADIUVANTE!

ALAPITTATOTT 1895 BEN.

Imrek Károly épület- és műbutor asztalos Nagyvárad, Szaniszló-u 46.

Lakás és műhely Szaniszló-
utca 46 szám. — Jó fiúk
tanulónak felvételnek.

Helyi és vidéki meghívásra
azonnal megjelenek

Tisztelettel értesitem igen tisztelt megrendelőimet valamint Nagyvárad és Biharvármegye igen tisztelt közönségét, hogy a szakmába vágó mindenemű

épület- és műbutor munkákat

készítés végett vállalom, azokat a legnagyobb gondtal és izléssel a mai kor igényeinek megfelelőleg felszerésre készítek bármely színben és mintára előnyös áráért. Nemkülönböztetve mindenféle butorokat átalakítok, javítok, fényezést és mattolást szakszerűen eszközölök. Továbbá zárdák, intézetek, iskolák, egyesületek, gazdaságok helyiségeinek felszerelését, azoknak gondosan való jókarban tartását illetve javítását jutányos árért vállalom fel. Magamat, valamint cégemet a nagyérdemű közönség becses pártfogásába ajánlva, minél gyakoribb megbízásaiért esedezve vagyok kiváló tisztelettel **IMREK KÁROLY.**

Lapárusítók

férfiak és nők napi 2—4 kor.
keresetre azonnal felvétetnek.
Cím a kiadóban.

A Nagyvárad **Hitelbank** Részvény-
társaság

Üzlet helyiségét

1909. május hó 5-én a **Szent László-
tér** és **Zöldfa-utca** sarkán levő **Deutsch
K. I.**-féle ház emeleti helyiségébe he-
lyezte át.
Bejárat a **Zöldfa-utcai** részen.

Közgazdasági Bank Részv.-társ.
Nagyvárad, Teleky-utca 10 szám.

Telefon 742 sz. Postatakarékpénztár 20161 sz

Betétek után tiszta

5%

kamatot fizet.

REISZ MIKSA

butorgyára

Békéscsaba.

Nagyvárad.

Kizárólag saját gyártmányu, elsőrendü békéscsabai
butorok eladása

 olcsó gyári árakban.

Modern vas- és rézbutor!

Rajziroda!

Nyomtatott a Szent László-nyomtatásban, Nagyváradon